

PROCEDURA ZA OBNOVU POVIJESNIH I SPOMENIČKIH ORGULJA

Procedura obuhvaća sljedeći niz postupaka:

- I. Vlasnik orgulja (župa, samostan) javlja referentu s područja svoje biskupije da planira zahvat na orguljama.
- II. Referent pri biskupiji i nadležni Konzervatorski odjel odlučuju o daljnjem postupku. Ako je riječ o obnovi, Konzervatorski odjel šalje na teren ovlaštene stručnjake da ustanove daljnji niz potrebnih postupaka.
- III. Projekt obnove u pravilu izrađuje priznati organolog. Projekt mora biti jasan i određen, odnosno razumljiv budućem restauratoru. Projekt se temelji na detaljnom opisu stanja instrumenta, povijesnim odrednicama i konzervatorskim načelima. Projekt obnove može ponuditi i orguljar restaurator, ali ga mora pregledati i odobriti organolog. Da bi predloženi projekt postao valjan, potrebna je suglasnost nadležnog Konzervatorskog odjela.
- IV. Vlasnik orgulja, odnosno komisija za obnovu orgulja raspisuje javni natječaj. Natjecati se mogu orguljari koji imaju licencu za obnovu određenog tipa povijesnih i spomeničkih orgulja. Ako ponude ne sadrže informaciju o licenci, komisija za obnovu orgulja dužna je potrebnu informaciju pribaviti od *Uprave za kulturnu baštinu Ministarstva kulture*. Komisija za obnovu orgulja odabire najpovoljnijeg ovlaštenog restauratora.
- V. *Uprava za kulturnu baštinu Ministarstva kulture* određuje nadzornika radova koji je dužan surađivati sa restauratorom i odgovara za kvalitetno i stručno izveden posao obnove. Nadzornik je ovlašten prekinuti radove kad posumnja u kvalitetu obavljenih radova ili primijeti nedosljednost izvođača radova u odnosu na projekt obnove. Nadzornik je dužan voditi iscrpnu dokumentaciju o tijeku radova i dati je na uvid svakoj zainteresiranoj strani.
- VI. Kolaudaciji moraju biti nazočni - osim komisije za obnovu orgulja, orguljara restauratora, nadzornika radova - i tri neovisna vrsna stručnjaka: orguljaš, orguljar i organolog. Uz kolaudaciju se obvezno izrađuje zapisnik nadzornika radova kojem izvođač radova prilaže kopiju dokumentacije (mjerenja, nacrti) nastalu pri obnovi.

Primjedba

Za redovito održavanje (ugađanje, čišćenje i otklanjanje manjih kvarova) povijesnih i spomeničkih orgulja potrebna je suglasnost nadležnog Konzervatorskog odjela, referenta za orgulje i organologa. Ta suglasnost je potrebna kako bi se izbjegle štete na povijesnim i spomeničkim orguljama koje mogu učiniti neovlaštene i nestručne osobe.

REFERENTI ZA ORGULJE PRI BISKUPIJAMA

Dužnost:

Dužnost biskupijskog referenta za orgulje je uspostavljanje veze između direktnog vlasnika orgulja (župa -

župnik ili samostan - predstojnik) i nadležnog Konzervatorskog zavoda te Uprave za kulturnu baštinu Ministarstva kulture.

Djelokrug rada:

Biskupijski referent za orgulje će, uz pomoć *Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture Republike Hrvatske*, upoznati stanje orgulja na području svoje biskupije. On vodi posebnu brigu o očuvanju povijesnih i spomeničkih orgulja i surađuje s nadležnim Konzervatorskim odjelom.

Način rada:

Vlasnik orgulja (župa - župnik, samostan - predstojnik) povijesnih ili spomeničkih orgulja koji želi iste popraviti, prepraviti, preseliti ili ukloniti, dužan je o namjeri obavijestiti referenta za orgulje u svojoj biskupiji. Referent će zajedno s nadležnim Konzervatorskim odjelom razmotriti namjeru vlasnika i inicirati *Proceduru*.

Ako za obnovu dotičnog instrumenta krene postupak predviđen *Procedurom*, osnovat će se Komisija za obnovu orgulja, a biskupijski referent je obavežno njezin član.

Taj bi posao minimalno opterećivao referenta za orgulje pri biskupiji. Korist takvog organiziranja bilo bi sprečavanje nastajanja **nepovratnih** šteta na povijesnim i spomeničkim orguljama.

KRITERIJI ZA ODREĐIVANJE POVIJESNIH I SPOMENIČKIH ORGULJA

1. Godina kao granica za određenje povijesnih orgulja - 1900. (do sada 1850.);
2. godina kao granica za spomeničku kategorizaciju - 1950.;
3. spomeničku kategorizaciju i zaštitu mogu dobiti i posebno uspješni instrumenti sagrađeni i poslije 1950. godine.

Zagreb, 12. siječnja 2001.

Predsjednik povjerenstva za zaštitu orgulja:
Prof. Emin Armano

EUROPSKI SIMPOZIJ O ORGULJAMA
U GÖTEBORGU: KAKO OČUVATI
POVIJESNE ORGULJE?

Od 9. do 14. lipnja održan je u Göteborgu *Europski simpozij o orguljama (EOS 2001)* kao prvi u nizu godišnjih skupova stručnjaka za orgulje dogovorenih u rujnu 2000. na kongresu u Varaždinu. Na simpoziju su iz Hrvatske sudjelovali i varaždinski biskup mons. Marko **Culej** i kanonik Kaptola varaždinsko-čazmanskog Alojzije **Domislović**, koji su bili domaćini prvoga takvog skupa. Na tom skupu prihvaćena je *Rezolucija Varaždin 2000* koju su u ime sudionika kongresa potpisali njegovi pokretači Christoph **Bossert** i Luigi Ferdi-

nando **Tagliavini**. Bio je to tek početak razmišljanja o alarmantnom stanju orgulja u Europi s naglaskom na upoznavanju Zapadne Europe s orguljskom baštinom Istočne Europe te o pronalaženju zajedničkih rješenja u pitanju zaštite, popravaka i restauratorskih zahvata kojima bi se u potpunosti sačuvale zvukovne značajke glazbala koja nas možda više od bilo kojega drugog upućuje u estetske i stilske odrednice jedne epohe.

Švedski grad Göteborg izabran je za *EOS 2001*. jer posjeduje u okviru *Sveučilišta GOArt Center (Göteborg Organ Art Center)*, istraživački centar za proučavanje najvažnijih pitanja vezanih uz povijest orgulja, gradnju i izvodilačku praksu. Simpozij je održan u Gradskom muzeju u Göteborgu pod pokroviteljstvom *Europske zajednice* (čiji je trenutni predsjedatelj Švedska) i *Papinskog vijeća za kulturu*, a njegovo su održavanje materijalno pomogli brojni sponzori iz grada Göteborga. Program simpozija bio je podijeljen u dvije velike cjeline: predavanja, diskusije i predstavljanje zanimljivih projekata zaštite orgulja u nekim europskim zemljama, te koncerte poznatih europskih orguljaša tijekom kojih su predstavljene uspješno obnovljene orgulje i druga glazbala s tipkama poput klavikorda, čije se čak četiri kopije (prema izvornim glazbalima iz godina 1752, 1765, 1766. i 1808) nalaze u koncertnoj dvorani *Visoke škole za glazbu* u Göteborgu. Radni dio simpozija (predavanja i diskusije) vodio je suradnik *GOArta* Paul **Peeters**, a svoje zanimljive priloge o zakonskoj osnovi zaštite orgulja, odgovornoj i znanstveno utemeljenoj obnovi starih glazbala, o uspostavi mjerila za određivanje povijesnih orgulja, o projektima obnove koji su u tijeku i provode se u suradnji više zemalja dali su poznati političari-članovi različitih komisija za kulturu u okviru *Uneska* i *Vijeća Europe*, stručnjaci za orgulje (graditelji i muzikolozi) te interpreti glazbe za orgulje. Jedna od značajnih zadaća dogovorenih u Varaždinu - utemeljenje zaklade za povijesne orgulje u Europi - nije u međuvremenu ostvarena, pa je pronalaženje mogućnosti financiranja svih pothvata vezanih uz orgulje na europskoj razini ostalo i dalje jednom od primarnih zadaća *Rezolucije Göteborg 2001*. Svi su razgovori vođeni tijekom simpozija sažeti u tri velike grupe zaključaka koji se odnose na: osvještavanje javnosti i informiranje o orguljama kao (ugroženoj) europskoj kulturnoj baštini, zakonsku zaštitu orgulja kao dijela europske kulturne baštine i izradu sveobuhvatnoga popisa povijesnih orgulja u Europi. Ti bi se ciljevi mogli ostvariti u okviru organizacije na europskoj razini, uz suradnju i međusobno povjerenje pojedinaca, Crkve u čijem je posjedu najveći dio orgulja i državne uprave u pojedinim zemljama, tj. uspostavljanjem zakonski utemeljenih propisa i njihova primjena pod nadzorom odgovarajućih odbora za zaštitu prirodne i kulturne baštine.

Simpozij o orguljama u Göteborgu, slično kao i prošlogodišnji kongres u Varaždinu, pratio je mali broj novinara, pa je javnost uskraćena za bolje upoznavanje problematike o kojoj će se govoriti na sljedećim godišnjim

susretima stručnjaka za orgulje u Lisabonu 2002, Bratislavi 2003, Bologni 2004, Vilniusu 2005, Velikoj Britaniji 2006. i Francuskoj 2007.

Snježana Miklaušić-Ćeran
Glas Koncila

NAJSTARIJE ORGULJE U KRČKOJ BISKUPIJI

U župama – crkvama na području Krčke biskupije nalazi se više Callidovih orgulja, jedne Daccijeve i jedne (možda) Nakićeve. No, dok za sve Callidove orgulje, kao i za Daccijeve, znamo godinu njihove gradnje, za ove Nakićeve (?) nemamo tog podatka. U tu skupinu starih orgulja spadaju svakako i orgulje u crkvi benediktinskog samostana sv. Andrije u Rabu koje do sada – koliko mi je poznato – nisu atribuirane nijednom graditelju, no za koje sada znamo sa sigurnošću vrijeme njihove izgradnje. Postoji za to podatak koji je, istražujući arhiv spomenutog samostana, pred više godina pronašla pok. sestra benediktinka Ljiljana Kučić (+ 4. srpnja 1991.).

Riječ je o zapisu s datumom 13. lipnja 1767. što ga je u arhivu ostavila opatica Francesca Antonia Dedominis i koji doslovno glasi: *“Avendo terminato il triennio del mio Abbadissado io Francesca Antonia Dedominis e perche nell’ avvenire sapino in che sono spese le commoscritte Lire mille sei cento sesanta una soldi dodici dico L 1661: in nota p. futura memoria come segue.*